

nacrt

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima

NACIONALNI PROGRAM ZA SUZBIJANJE
TRGOVANJA LJUDIMA
OD 2005. DO 2008.

Zagreb, 2004.

NACIONALNI PROGRAM ZA SUZBIJANJE TRGOVANJA LJUDIMA OD 2005. DO 2008.

1. UVOD

Trgovanje ljudima obuhvata vrbovanje, prijevoz, transfer, pružanje utocišta i prihvata osoba pomoću prijetnje ili uporabe sile ili drugih oblika prinude, otmice, prijevare, zlorabe ovlasti ili položaja bespomoćnosti ili davanje ili primanje placanja ili sredstava da bi se postigla privola osobe koja ima kontrolu nad drugom osobom, u svrhu izrabljivanja. Navedena djelatnost trgovanja ljudima danas je prepoznata kao rastući problem u borbi protiv međunarodnog organiziranog kriminala putem kojeg se žene, djeca i muškarci podvrgavaju raznovrsnim oblicima zlostavljanja, iskorištavanja i zatiranja njihovih temeljnih ljudskih prava.

Posljednjih je godina trgovanje ljudima, osobito ženama i djecom u svrhu seksualnog iskorištavanja, doseglo alarmantne razmjere. Prema podacima Međunarodne organizacije za migracije (u daljem tekstu: IOM) procjenjuje se da godišnje u svijetu ima oko 4.000.000 žrtava trgovanja ljudima. Transnacionalni karakter trgovanja ljudima, kao i snažna povezanost s organiziranim kriminalom, pokazao je nužnost uspostave jakih nacionalnih i međunarodnih mehanizama suzbijanja trgovanja ljudima te osnaživanja svih oblika međunarodne i regionalne suradnje u suzbijanju ove pojave. Složenost problema, višestrukost uzroka navedene pojave – siromaštvo, spolna neravnopravnost, patrijarhalnost, gubitak sustava vrijednosti – uzrok su otežanih uvjeta njena suzbijanja.

Spoznavši složenost problema trgovanja ljudima koji predstavlja problem najtežih oblika kršenja ljudskih prava, problem migracija, problem nelegalnog rada, pranja novca i citavog niza drugih kriminalnih djelatnosti, Republika Hrvatska je pristupila Konvenciji UN-a protiv transnacionalnog organiziranog kriminala te dvjema pripadajućim protokolima: Protokolu o prevenciji, suzbijanju i kažnjavanju trgovanja ljudima, posebno ženama i djecom, i Protokolu protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i zrakom («Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 14/02.»). Navedene međunarodne dokumente Republika Hrvatska je potpisala 12. prosinca 2000. u Palermu na UN-ovoj Konferenciji o suzbijanju transnacionalnog organiziranog kriminala. Uz navedeno, Republika Hrvatska je i stranka Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima djeteta o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji («Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 2/03).

Pracenjem pojavnosti trgovanja ljudima uočeno je da je Republika Hrvatska uglavnom država tranzita. Ipak, postoje pokazatelji koji o Hrvatskoj govore i kao zemlji podrijetla, a sve češće i kao zemlji odredišta. Od trenutka uspostave sustava praćenja pojavnosti trgovanja ljudima broj identificiranih žrtava trgovanja ljudima svake godine je u porastu.

Prepoznavši pojavu trgovanja ljudima, ne samo kao problem međunarodnog visokoprognoznog organiziranog kriminala, već i kao problem najgrublje kršenja ljudskih prava, te uvažavajući prihvacene međunarodne pravne instrumente i činjenične pokazatelje, Vlada Republike Hrvatske je pristupila izgradnji cjelovitog sustava suzbijanja navedene pojave razvojem nacionalnog mehanizma za suzbijanje trgovanja ljudima te uspostavom i jačanjem međunarodne suradnje kroz aktivno sudjelovanje u brojnim inicijativama u navedenom području.

Vlada Republike Hrvatske osnovala je 09. svibnja 2002. Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima (u daljem tekstu: Nacionalni odbor) u koji su imenovani predstavnici svih relevantnih tijela državne uprave, nevladinih organizacija i medija («Narodne novine», broj 54/02). Po potrebi se u rad Nacionalnog odbora uključuju i predstavnici međunarodnih organizacija.

Potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske nadležan za društvene djelatnosti i ljudska prava po položaju je i predsjednik Nacionalnog odbora i nadležan je za usmjeravanje njegova rada. Postavljanjem ovako visokog državnog dužnosnika na celo Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima iskazuje se i dužna pažnja koju Vlada Republike Hrvatske ukazuje ovoj problematici.

Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o osnivanju Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima («Narodne novine», broj 41/04) ustanovljena je i funkcija nacionalnog koordinatora koji je po položaju predstojnik vladinog Ureda za ljudska prava i čiji je zadatak operativno vodenje rada Nacionalnog odbora i njegova koordinacija. U Uredu za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske smješteno je i tajništvo Nacionalnog odbora koje priprema njegove sjednice, vodi brigu o provedbi zadataka i zaključaka Nacionalnog odbora.

Izrada Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima (u daljem tekstu: Nacionalni plan) bio je jedan od prvih zadataka Nacionalnog odbora. Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja ljudima usvojen je na sjednici Vlade Republike Hrvatske 14. studenoga 2002. i kao takav predstavlja prvi dokument u Republici Hrvatskoj koji se sveobuhvatno bavi navedenom problematikom. Njime su, uz uvodnu razradu i objašnjenje teme, obuhvacene sljedeće cjeline:

- zakonodavni okvir
- pomoć i zaštita žrtava
- prevencija
- edukacija
- međunarodna suradnja
- koordinacija aktivnosti.

Radi procjena i kontrole provedbe aktivnosti zacrtanih Nacionalnim planom, Nacionalni odbor je, sukladno Odluci o njegovu osnivanju, obavezan jednom godišnje podnositi izvješće o svom radu Vladi Republike Hrvatske.

Vecina aktivnosti zacrtanih Nacionalnim planom do danas je izvršena. Provođenje dijela aktivnosti predviđeno je trajno. Možemo utvrditi da je u Republici Hrvatskoj uspostavljen zakonodavni okvir, kako za progon počinitelja tako i za kvalitetnu i sveobuhvatnu zaštitu žrtve. Izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, člankom 175. određeno je novo obilježje kaznenog djela trgovanja ljudima i ropstva. Uspostavljen je učinkovit sustav pružanja pomoći i skrbi za žrtve – organizirani su regionalni prihvatni centri, mobilni timovi, sklonište. Provedene su javne kampanje s ciljem sustavnog utjecaja na svijest građanstva o trgovanju ljudima, izvršene su brojne edukacije na svim razinama, intenzivirana je međunarodna suradnja.

Unatoc značajnim pomacima u području trgovanja ljudima koji su postignuti od trenutka osnivanja Nacionalnog odbora i donošenja Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima te uvažavajući činjenicu ispunjenja većine mjera zacrtanih Nacionalnim planom, nužno je donošenje novog, programskog dokumenta – Nacionalnog programa za

suzbijanje trgovanja ljudima od 2005. do 2008. godine te njegova operativnog dijela – operativnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima za svaku pojedinu godinu.

Navedenim dokumentima nastojat će se slijediti struktura dosadašnjeg Nacionalnog plana, uz dodavanje novih tematskih cjelina za ciju su se zasebnu obradu stekli uvjeti.

2. ZAKONODAVNI OKVIR

Stvaranje odgovarajućeg zakonodavnog okvira za progon pocinitelja kaznenog djela trgovanja ljudima te za pružanje pomoći i zaštitu žrtve trgovanja ljudima jedan je od nužnih preduvjeta za uspješnu borbu protiv navedene pojave. Iako su u tom smjeru u Republici Hrvatskoj učinjeni bitni pomaci, potrebno je normirati ona pravna područja koja još nisu uređena.

Republika Hrvatska, kao aktivna članica međunarodne zajednice, prihvatila je brojne međunarodne dokumente u području suzbijanja trgovanja ljudima te sudjeluje u izradi novih. Kako su međunarodni dokumenti kojih je Republika Hrvatska stranka, prema odredbama Ustava, sastavni dio unutarnjeg pravnog sustava Republike Hrvatske, nužno je izvršiti prilagodbu unutarnjeg zakonodavstva s međunarodnim standardima.

Do danas su u Republici Hrvatskoj stvoreni odgovarajući zakonski okviri koji prate problematiku trgovanja ljudima: Kazneni zakon («Narodne novine», broj 110/97, 27/98, 129/00, 51/01 i 105/04), Zakon o uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta («Narodne novine», broj 88/01, 12/02), Zakon o kaznenom postupku («Narodne novine», broj 110/97, 27/98, 58/99, 112/99, 62/03), Zakon o zaštiti svjedoka («Narodne novine», broj 163/03), Zakon o strancima («Narodne novine», broj 109/03), Zakon o azilu («Narodne novine», broj 103/03), Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela («Narodne novine», broj 151/03).

Članak 175. Kaznenog zakona Republike Hrvatske danas glasi:

«Tko kršeci pravila međunarodnog prava uporabom sile, ili prijetnjom uporabe sile, prijeverom, otmicom, zlouporabom položaja bespomoćnosti ili ovlasti ili na drugi način vrbuje, kupi, proda, preda, prevozi, prevede, potice ili posreduje u kupnji, prodaji ili predaji, skriva ili prima osobu radi uspostave ropstva ili njemu sličnog odnosa, prisilnog rada ili služenja, seksualnog iskorištavanja, prostitucije ili nedopuštenog presađivanja dijelova ljudskog tijela, ili tko osobu drži u ropstvu ili njemu sličnom odnosu, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Tko kršeci pravila međunarodnog prava vrbuje, kupi, proda, preda, prevozi, prevede, potice ili posreduje u kupnji, prodaji ili predaji, skriva ili prima dijete ili maloljetnu osobu radi uspostave ropstva ili njemu sličnog odnosa, prisilnog rada ili služenja, seksualnog iskorištavanja, prostitucije ili nedopuštenog presađivanja dijelova ljudskog tijela, ili tko dijete ili maloljetnu osobu drži u ropstvu ili njemu sličnom odnosu, kaznit će se kaznom zatvora od najmanje pet godina.

Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ili 2. ovog članka počinjeno u sastavu grupe ili zločinacke organizacije ili je počinjeno u odnosu na veći broj osoba, ili je prouzročena smrt jedne ili više osoba, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Bez utjecaja je na postojanje kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovog clanka okolnost je li osoba pristala na prisilni rad ili služenje, seksualno iskorištavanje, ropstvo ili ropstvu slican odnos ili nedopušteno presađivanje dijelova svoga tijela.»

Stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona¹, Republika Hrvatska ima cvrsti pravni okvir za progon pocinitelja kaznenog djela trgovanja ljudima iako se i prije trgovanje ljudima moglo podvesti pod kazneno djelo uspostave ropstva i prijevoz robova te drugih kaznenih djela koja pravno ureduju navedenu problematiku, npr. medunarodnu prostituciju, protupravno oduzimanje slobode, spolni odnošaj s djetetom, podvođenje, iskorištavanje djece i maloljetnih osoba za pornografiju te protuzakonito prebacivanje preko granice.

Izmjenama Zakona o kaznenom postupku i Zakona o sudovima za mladež («Narodne novine», broj 111/97, 27/98, 12/02) izgradene su normativne pretpostavke za zaštitu ugroženih svjedoka pa tako i žrtava trgovanja ljudima. U slucaju kada su žrtve maloljetne, Zakonom o sudovima za mladež su propisani oblici zaštite tijekom kaznenog postupka pred sudom, narocito od sekundarne viktimizacije.

Zakonom o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela omoguceno je kažnjavanje onih pravnih osoba (ugostiteljski objekti, turisticke agencije i sl.) koje se organizirano bave kriminalnom djelatnošcu, između ostaloga i trgovanjem ljudima.

Zakonom o zaštiti svjedoka ureduju se uvjeti i postupci za pružanje raznih oblika zaštite ugroženim svjedocima i njima bliskim osobama. Navedenim zakonom omogucena je izvanprocesna zaštita osoba koje kao svjedoci sudjeluju u kaznenom postupku i svojim iskazima omogucuju sankcioniranje organiziranog kriminaliteta pa i trgovanja ljudima.

Zakon o strancima otvara mogucnost odobravanja privremenog boravka žrtvama trgovanja ljudima.

Postojecim zakonom o socijalnoj skrbi («Narodne novine», broj 73/07, 27/01, 59/01, 82/01) predvidena je zaštita osoba koje se nalaze u potrebi te se u skladu s odredbama ovog Zakona postupalo i u slucajevima trgovanja ljudima.

Kako je Republika Hrvatska pristupila uskladivanju unutarnjeg zakonodavstva sa zakonodavstvom EU i drugim medunarodnopravnim dokumentima, potrebno je u potpunosti uskladiti važece zakonodavstvo sa zakonodavstvom EU (Acquis Communautaire), standardima Vijeca Europe, UN Konvencijom protiv transnacionalnog organiziranog kriminala i pripadajucim protokolima te drugim medunarodnim ugovorima kojih je RH stranka (s naglaskom na efikasnije otkrivanje i procesuiranje pocinitelja djela, identifikaciju i zaštitu žrtava trgovanja ljudima).

Sva nadležna tijela ukljucena u provedbu mjera zacrtanih Nacionalnim planovima za suzbijanje trgovanja ljudima dužna su redovito dostavljati svoja zapažanja, mišljenja i prijedloge za poboljšanje legislative na tom podrucju.

¹ Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona stupio je na snagu 01. listopada 2004.

Programski cilj:

Unaprijediti propise u svrhu ucinkovitije zaštite žrtve te otkrivanja, procesuiranja i odgovarajućeg sankcioniranja pocinitelja kaznenog djela u svezi trgovanja ljudima.

3. IDENTIFIKACIJA ŽRTVE, OTKRIVANJE, PROCESUIRANJE I SANKCIONIRANJE POCINITELJA KAZNENOG DJELA TRGOVANJA LJUDIMA

Porast broja aktivnosti usmjerenih identifikaciji žrtava trgovanja ljudima i intenziviranje aktivnosti usmjerenih na otkrivanje, procesuiranje i sankcioniranje pocinitelja kaznenog djela trgovanja ljudima rezultira razvojem sve brutalnijih i sofisticiranijih metoda rada pocinitelja kaznenog djela u svezi trgovanja ljudima. Imajući na umu navedeno, bitno je unaprijediti metode identifikacije žrtava i progona pocinitelja koje će pratiti modalitete izvršenja navedenog kaznenog djela sve do trenutka ucinkovitog kažnjavanja pocinitelja. Za uspješno izvršenje navedenog zadatka nužno je uložiti trajne napore kako bismo ucinili više i kako bi ucinjeno bilo što kvalitetnije.

Kriminalitet vezan uz trgovanje ljudima Republiku Hrvatsku zahvaca, kako je to vec u više navrata navedeno, uglavnom kao zemlju tranzita, samo u manjem dijelu kao zemlju podrijetla ili zemlju odredišta žrtava trgovanja ljudima. Iz navedene cinjenice, a uvažavajući zakonitost da tranzitna faza u procesu trgovanja ljudima uspješnije prikriva elemente eksploatiranosti žrtve, proizlaze teškoće u identificiranju, kako pocinitelja kaznenog djela u svezi trgovanja ljudima tako i žrtve, buduci da u toj fazi sama žrtva najčešće nije svjesna svoje stvarne situacije te želi nastaviti svoj put do zemlje odredišta.

Analizom podataka kojima raspolaže Ministarstvo unutarnjih poslova identificirane su glavne rute kretanja kriminaliteta u svezi trgovanja ljudima: Ukrajina – Srbija i Crna Gora – Bosna i Hercegovina – Hrvatska; Moldavija – Srbija i Crna Gora – Bosna i Hercegovina – Hrvatska; Slovačka – Mađarska – Srbija i Crna Gora – Hrvatska; Srbija i Crna Gora – Hrvatska. Pracenjem navedenih ruta potvrđena je teza da Republika Hrvatska ima uglavnom tranzitnu ulogu na putu prema zemljama zapadne Europe.

Raspoloživi podaci ukazuju da su žrtve trgovanja ljudima regrutirane uglavnom kroz prijevaru i obećanja o dobro placenom poslu u inozemstvu.

Metode vrbovanja koje se koriste su brojne i raznovrsne: otmice, ucjene, lažna obećanja, sklapanje fiktivnih brakova, lažne agencije za usvajanje djece, zavodenje, izdavanje lažnih svjedodžbi za dobivanje studentskih viza, seks- turizam, poslovne ponude.

U cilju ažurnog pracenja podataka o identificiranim žrtvama trgovanja ljudima nadležna tijela prate:

- podatke o svim kaznenim djelima koja pravno pokrivaju područje trgovanja ljudima,
- podatke o pociniteljima tih kaznenih djela
- podatke o žrtvama trgovanja ljudima.

**BROJ OTKRIVENIH I PRIJAVLJENIH KAZNENIH DJELA U
SVEZI TRGOVANJA LJUDIMA²**

	2002.	2003.	Prvih šest mjeseci 2004.
Uspostava ropstva i prijevoz robova	1	2	3
Medunarodna prostitucija	15	1	8
Podvođenje	35	48	18
Protuzakonito prebacivanje osoba preko državne granice	191	157	84

Prema pokazateljima Ministarstva unutarnjih poslova do danas su u Republici Hrvatskoj identificirane ukupno 33 žrtve trgovanja ljudima.

BROJ IDENTIFICIRANIH ŽRTAVA TRGOVANJA LJUDIMA³

	2002.	2003.	Prvih 9 mjeseci 2004.
Državljeni Republike Hrvatske	2	2	5
Državljeni Bosne i Hercegovine	0	1	2
Državljeni Kameruna	0	1	0
Državljeni Maroka	0	0	1

² Službene evidencije MUP-a RH

³ Službene evidencije MUP-a RH

Državljeni Moldavije	3	1	2
Državljeni Rumunjske	0	0	3
Državljeni Ruske Federacije	0	1	0
Državljeni Slovenije	0	1	0
Državljeni Srbije i Crne Gore	0	1	2
Državljeni Ukrajine	2	0	2
Bez državljanstva	1	0	0
UKUPNO 33	8	8	17

Programski ciljevi:

1. *Unaprijediti i poboljšati postupke identifikacije žrtava trgovanja ljudima.*
2. *Unaprijediti i poboljšati postupke otkrivanja, procesuiranja i sankcioniranja pocinitelja kaznenih djela u svezi trgovanja ljudima.*
3. *Razvijati međusobnu suradnju tijela nadležnih za otkrivanje, procesuiranje i sankcioniranje pocinitelja kaznenog djela u svezi trgovanja ljudima.*
4. *Razvijati međunarodnu suradnju u području otkrivanja, procesuiranja i sankcioniranja kaznenog djela u svezi trgovanja ljudima.*

4. POMOC I ZAŠTITA ŽRTAVA

U okviru sveobuhvatnih aktivnosti suzbijanja trgovanja ljudima pružanje odgovarajuće zaštite i pomoći žrtvama trgovanja ljudima predstavlja jedan od prioriteta aktivnosti, uz samu prevenciju navedene pojave.

Zbog sve složenijih oblika regrutacije žrtava nužna je suradnja svih relevantnih cimbenika, tijela državne uprave, nevladinih organizacija i međunarodnih organizacija, koji su uključeni u postupak identificiranja, zaštite i pomoći žrtvama sve do njihovog potpunog integriranja odnosno reintegriranja u društvo.

Žrtvama trgovanja ljudima potrebno je, uz njihov dobrovoljni pristanak, osigurati sveobuhvatnu pomoć koja uključuje smještaj u sigurnom skloništu, zdravstvenu skrb, psihosocijalnu i pravnu pomoć u svim fazama tretmana, od identifikacije do uspješne

resocijalizacije. Žrtvu treba štititi od sekundarne viktimizacije, stigmatizacije i kriminalizacije, progona ili zatvaranja zbog djela koje je pocinila u procesu trgovanja ljudima. Prioritet u svim navedenim aktivnostima mora biti sigurnost žrtve i njene obitelji.

Povratak žrtve trgovanja ljudima u zemlju podrijetla i njena rehabilitacija traži također brojne mjere zaštite. Prije samog povratka potrebno je osigurati logistiku kroz iznalaženje mogućnosti smještaja, potrebne pomoći i mogućnosti ekonomskog osamostaljivanja. Povratak mora biti proveden na siguran način.

Upravo u području pružanja pomoći žrtvama nevladine organizacije imaju značajnu ulogu.

U Republici Hrvatskoj usvojen je, na sjednici Nacionalnog odbora održanoj u srpnju 2003. godine, Protokol postupanja u konkretnim slučajevima trgovanja ljudima kojim su određene etape postupanja sa žrtvom od njene identifikacije do potpunog zbrinjavanja. Ministarstvo unutarnjih poslova i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi primjenjuju naputke o postupanju sa žrtvama trgovanja ljudima koji sadrže metodološke smjernice o načinu identifikacije žrtava, upute o načinu postupanja sa žrtvom trgovanja ljudima te prikaz odvijanja suradnje i koordinacije policijskih službenika i prikaz suradnje s ostalim izvršiteljima uključenim u rješavanje problema trgovanja ljudima (tijela državne uprave, nevladine organizacije, međunarodne organizacije – IOM). Organizacije koje su uključene u postupak identifikacije i zbrinjavanja žrtava trgovanja ljudima prikupljaju podatke i dokumentaciju na temelju kojih vrše procjenu situacije i donose odluku o daljnjem postupanju.

Žrtve se informiraju o svojim pravima i načinu njihova ostvarivanja. Na području Republike Hrvatske su osnovani mobilni timovi stručnjaka zaduženi za pružanje pomoći svakoj novootkrivenoj žrtvi trgovanja ljudima u prihvatnim centrima za kratkotrajni boravak žrtava trgovanja ljudima kao i osiguravanje skloništa za njihov siguran dulji boravak. Usvojene su upute za rad skloništa, pružanje zaštite i pomoći žrtvama, planiranje sigurnog povratka i reintegraciju. Državljanima Republike Hrvatske koje su identificirani kao žrtve trgovanja ljudima ponudeni su svi oblici pomoći.

Aktivnosti koje se odnose na planiranje, organiziranje pomoći i zaštitu žrtve u procesu njenog povratka do sada je izvršavala Međunarodna organizacija za migracije u suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova i Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi. U svim slučajevima organiziranog povratka žrtve izrađivani su individualni programi postupanja i provodeni su postupci i radnje utvrđeni u dogovoru s misijom Međunarodne organizacije za migracije u određenoj državi odnosno, ukoliko misija ne postoji, s nevladinom organizacijom koja provodi program zbrinjavanja žrtava trgovanja ljudima.

Kroz ostvarivanje navedenih programskih ciljeva, nužno je unaprijediti postojeće referalne mehanizme pružanja i pomoći zaštite žrtava sve do njihove potpune reintegracije.

Programski ciljevi:

- 1. Primjenom sveobuhvatnog pristupa žrtvi trgovanja ljudima i sličnih kaznenih djela osigurati pomoć, zaštitu i sigurnost žrtvama trgovanja ljudima.**
- 2. Omogućiti oporavak, povratak, integraciju, odnosno reintegraciju, žrtava trgovanja ljudima.**

3. *Osigurati zaštitu tajnosti osobnih podataka žrtava trgovanja ljudima.*
4. *Poboljšati oblike zaštite i pomoći hrvatskim državljanima identificiranim kao žrtvama trgovanja ljudima.*

5. PREVENCIJA

Kako bi suzbijanje trgovanja ljudima bilo uspješno, pojavu je potrebno posebno istražiti i analizirati. Podizanje razine osviještenosti kroz informativne kampanje trebaju predstavljati trajne aktivnosti. Kampanje moraju biti ciljane na relevantne skupine, kako na potencijalne žrtve trgovanja ljudima tako i na sve aktiviste u njenom suzbijanju te na korisnike usluga žrtava trgovanja ljudima. Realnim prikazivanjem mogućnosti legalnih migracija, mogućnosti zapošljavanja stranih radnika i prikazivanjem rizika korištenja neredovitih migracijskih metoda smanjuje se rizik za najugroženije skupine.

U svrhu prevencije trgovanja ljudima potrebno je provoditi sustavna i sveobuhvatna istraživanja o uzrocima, stanju i trendovima trgovanja ljudima, vodeći posebno računa o ranjivim skupinama kao što su djeca, mladež i žene. Nužno je, kroz praćenje pojava oblika, uočavati kretanje trgovanja ljudima te ga pravovremenim uočavanjem spriječiti. Upoznavanjem šire društvene zajednice s postojanjem trgovanja ljudima, oblicima vrbovanja žrtava i posljedicama, postići će se i njegovo uspješno sprječavanje.

U prevenciji trgovanja ljudima važnu ulogu imaju mediji koji bi trebali imati aktivnu ulogu u informiranju i objašnjavanju ovog fenomena.

Radi praćenja pojava oblika trgovanja ljudima u Republici Hrvatskoj ustrojena je jedinstvena baza podataka o slučajevima i žrtvama trgovanja ljudima. Sva tijela koja sudjeluju u procesu suzbijanja trgovanja ljudima dužna su Uredu za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske, u kojem je tajništvo Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima, dostavljati relevantne podatke vezane uz konkretne slučajeve.

U cilju informiranja javnosti i podizanja javne svijesti o fenomenu trgovanja ljudima provedena je široka javna kampanja pod naslovom «Trgovanje ljudima naša je stvarnost. Spriječimo ga!». U okviru javne kampanje pripremljeni su razni materijali, od edukativnih brošura i letaka, preko TV-a i radio-spotova do predmeta široke upotrebe (oznaci knjiga, vrećice šećera, kalendari, torbe) koji su sadržavali informacije o pojavi i opasnostima trgovanja ljudima te o načinima dobivanja pomoći. Uspostavljena je besplatna SOS linija na kojoj je moguće dobiti informacije te zatražiti pomoć.

Promoviran je dokumentarni film o problemu trgovanja ljudima «Ropkinje 21. stoljeca». Nevladine organizacije provele su javnu kampanju na razini lokalnih zajednica te u srednjim školama u Hrvatskoj. Održan je velik broj okruglih stolova, seminara, radionica, a teme trgovanja ljudima bile su zastupljene i u medijima.

Programski ciljevi:

- 1. Identificirati uzroke i posljedice trgovanja ljudima i sustavno ih istražiti.*
- 2. Provesti istraživanje o uzrocima i posljedicama pojave trgovanja ljudima.*
- 3. Stvoriti ekonomske i socijalne uvjete za sprječavanje trgovanja ljudima u RH.*
- 4. Sustavno pratiti potencijalno ugrožene skupine.*
- 5. Informirati društvenu zajednicu i podizati svijest javnosti o pojavi trgovanja ljudima i njenim posljedicama.*

6. OBRAZOVANJE

Kako bi se pristupilo uspješnom suzbijanju trgovanja ljudima, potrebno je nastaviti specijalizirano obrazovanje ciljanih grupa koje uključuju policijske službenike, državne odvjetnike, suce, djelatnike sustava socijalne skrbi, zdravstvene djelatnike, prosvjetne djelatnike, diplomatsko-konzularno osoblje, vojne osobe u mirovnim misijama, osoblje nevladinih organizacija, pripadnike medija te stručne osobe koje skrbe o žrtvama trgovanja ljudima i pružaju im pomoć.

Obrazovanje navedenih kadrova potrebno je provoditi kako bi se poboljšala provedba aktivnosti usmjerenih na borbu protiv trgovanja ljudima, identifikaciju žrtava i pomaganje žrtvama trgovanja ljudima u njihovom daljnjem tretmanu.

Obrazovanje mora biti sustavno i dobro osmišljeno jer samo kontinuirani rad može dovesti do željenih rezultata. Potrebno je razviti multidisciplinarnu programe obrazovanja o suzbijanju trgovanja ljudima temeljene na ljudskim pravima, spolnoj ravnopravnosti i nediskriminaciji.

Također je potrebno razraditi relevantne obrazovne sadržaje i uključiti ih u nastavne programe škola i visoko obrazovnih ustanova, a s ciljem obrazovanja učenika i studenata o pitanjima ljudskih prava.

Uvažavajući sve navedeno, Ministarstvo unutarnjih poslova započelo je sustavno obrazovanje u smislu provedbe treninga, obuke i seminara na temu suzbijanja trgovanja ljudima. U tom području uspostavljena je i uspješna suradnja s drugim nadležnim ministarstvima, nevladinim organizacijama, Međunarodnom organizacijom za migracije i drugim međunarodnim organizacijama.

Seminari su organizirani i za stručne suradnike iz sustava socijalne skrbi te predstavnike nevladinih organizacija.

U okviru programa Pakta o stabilnosti «Razvoj modela treninga u suzbijanju trgovanja ljudima za suce i državne odvjetnike» održani su treninzi za suce i državne odvjetnike.

Nevladine organizacije uključene su u treninge ostalih ciljanih skupina, a uključene su i u brojne međunarodne inicijative i studijska putovanja.

Brošure Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima diseminirane su svim dječjim vrtićima, osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj uz preporuku njihova korištenja. Zapocete su i prve sustavne edukacije svih zaposlenika u sustavu školstva.

Programski cilj:

1. Nastaviti obrazovanje ciljanih skupina o pojavi trgovanja ljudima na nacionalnoj i međunarodnoj razini:

- policijskih djelatnika
- carinskih djelatnika
- djelatnika sustava socijalne skrbi
- zdravstvenih djelatnika
- prosvjetnih djelatnika
- djelatnika u pravosuđu (sudstvo, državno odvjetništvo, zatvorski sustav)
- diplomatskog i konzularnog osoblja
- vojnih osoba i policijskih službenika koji se upućuju u međunarodne misije
- nevladinih udruga
- medija
- stručnog osoblja koje skrbi o žrtvama trgovanja ljudima i pruža im pomoć
- i drugih.

7. MEĐUNARODNA SURADNJA

Jacanje suradnje i razmjena podataka s ciljem iznalaženja učinkovitog odgovora na pojavu trgovanja ljudima jedan je od prioriteta za sva međunarodna tijela, vlade i druge aktere u ovom području. Suradnja je potrebna kako bi se maksimalno povećao učinak svih poduzetih mjera.

Svi koji su uključeni u pružanje pomoći žrtvama trebali bi kroz umrežavanje i razmjenu podataka osiguravati provođenje najbolje prakse.

Uvažavajući navedeno, Republika Hrvatska je aktivno uključena u međunarodne i regionalne inicijative na ovom području.

Suradnja je uspostavljena, između ostalog, u okviru Pakta o stabilnosti, OESS-a, Vijeća Europe, EU i UN-a.

Predstavnici Republike Hrvatske sudjelovali su u velikom broju specijaliziranih sastanaka i seminara održanih u okviru brojnih međunarodnih inicijativa na ovom području. Ministarstvo unutarnjih poslova kontinuirano razvija suradnju s policijama susjednih država i država regije, ali i na globalnoj razini – s Interpolom, Europolom i SECI-om, regionalnim centrom za borbu protiv prekograničnog kriminala.

Programski cilj:

1. Razvijati sustavnu suradnju Republike Hrvatske s državama, međunarodnim organizacijama i međuvladinim organizacijama uključenim u suzbijanje trgovanja ljudima.

8. KOORDINACIJA AKTIVNOSTI

Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima glavno je koordinativno tijelo nadležno za provođenje i koordinaciju aktivnosti zacrtanih Nacionalnim programom za suzbijanje trgovanja ljudima od 2005. do 2008.

Nacionalni koordinator, kojeg je imenovala Vlada Republike Hrvatske, u suradnji s predsjednikom Nacionalnog odbora koordinira rad Nacionalnog odbora, prati i koordinira provedbu Nacionalnog plana djelovanja za suzbijanje trgovanja ljudima, vodi rad Operativnog tima, sudjeluje u radu Radne skupine za suzbijanje trgovanja djecom te obavlja druge poslove na koje ga ovlasti predsjednik Nacionalnog odbora te Nacionalni odbor.

Radi rješavanja problema vezanih uz pojedine, konkretne slučajeve trgovanja ljudima i koordiniranja djelovanja svih onih koji su uključeni u njegovo rješavanje, osnovan je i operativni tim Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima. Na čelu operativnog tima je nacionalni koordinator koji saziva sjednice operativnog tima najmanje jednom mjesečno. Operativni tim osnovan je i radi provedbe aktivnosti propisanih Nacionalnim planom, bolje suradnje među članovima Nacionalnog odbora i s vanjskim suradnicima.

Programski cilj:

- 1. Osnažiti koordinaciju aktivnosti svih nadležnih tijela državne uprave, međunarodnih organizacija i nevladinih udruga u provođenju aktivnosti suzbijanja trgovanja ljudima.***
- 2. Sustavno pratiti provedbu i učinkovitost operativnih planova suzbijanja trgovanja ljudima.***

O b r a z l o ž e n j e

Republika Hrvatska stranka je UN Konvencije protiv transnacionalnog organiziranog kriminala te dvaju pripadajućih protokola: Protokola o prevenciji, suzbijanju i kažnjavanju trgovanja ljudima, posebno ženama i djecom i Protokola protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i zrakom.

Vezano uz navedeno, te uocavajuci pojavu trgovanja ljudima i kao problem medunarodnog organiziranog kriminala i kao problem najgrubljeg kršenja ljudskih prava, Vlada Republike Hrvatske je pristupila uspostavi cjelovitog sustava suzbijanja trgovanja ljudima, razvojem nacionalnog mehanizma s jedne strane te uspostavom i jacanjem medunarodne suradnje kroz aktivno sudjelovanje u brojnim inicijativama u navedenom podrucju, s druge strane.

Stoga je, 9. svibnja 2002. Odlukom Vlade Republike Hrvatske osnovan Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima na cijem je celu potpredsjednik VRH nadležan za društvene djelatnosti i ljudska prava. Jedan od prvih zadataka Nacionalnog odbora bila je izrada Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima. Navedeni dokument usvojen je na sjednici Vlade Republike Hrvatske 14. studenoga 2002. i predstavlja prvi dokument u Republici Hrvatskoj koji se sveobuhvatno bavi problematikom trgovanja ljudima.

Aktivnosti zacrtane Nacionalnim planom iz 2002. godine do danas su uglavnom izvršene, dok je provođenje dijela aktivnosti predviđeno trajno, te je njihovo buduće provođenje predviđeno i Operativnim planom za suzbijanje trgovanja ljudima za 2005. Na sjednici održanoj 17. ožujka 2004. godine, Vlada je prihvatila i izvješće o provedbi Nacionalnog plana, te svojim Zaključkom zadužila Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima za pripremu Operativnog plana aktivnosti za suzbijanje trgovanja ljudima, za razdoblje od 2004. do 2008. godine.

Zbog složenosti problema trgovanja ljudima, stalnih mijena nacina izvršenja kaznenog djela trgovanja ljudima te zbog sve inventivnijih nacina regrutiranja žrtava i sve težih oblika kršenja ljudskih prava žrtava trgovanja ljudima, članovi Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima su, na trodnevnoj radionici organiziranoj u svrhu pripreme Operativnog plana, uvidjeli potrebu za donošenjem dvaju dokumenata: programskog dokumenta za navedeno četverogodišnje razdoblje kojim će se odrediti programski ciljevi u četverogodišnjem razdoblju i operativni dokument kojim će se zacrtani ciljevi operativno razradivati za svaku kalendarsku godinu zasebno. Isto je potrebno kako bi se operativni planovi u svakoj godini što efikasnije prilagođavali trenutnim potrebama u području suzbijanja trgovanja ljudima.

Stoga je Nacionalni odbor pripremio dva dokumenta:

- Nacionalni program za suzbijanje trgovanja ljudima od 2005. do 2008. kojim su uz pregled stanja i potreba, određeni i programski ciljevi u četverogodišnjem razdoblju i
- Operativni plan za suzbijanje trgovanja ljudima za 2005. godinu kojim se kroz niz mjera razradeni ciljevi određeni Nacionalnim programom.

Strukturalno, Nacionalni program za suzbijanje trgovanja ljudima, slijedi logiku dosadašnjeg Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima, uz dodavanje jednog novog tematskog područja, te se sastoji od sljedećih cjelina:

1. Uvod
2. Zakonodavni okvir

3. Identifikacija žrtve, otkrivanje, procesuiranje i sankcioniranje pocinatelja kaznenog djela trgovanja ljudima
4. Pomoc i zaštita žrtava
5. Prevencija
6. Obrazovanje
7. Medunarodna suradnja
8. Koordinacija aktivnosti.

Usvajanjem Nacionalnog programa za suzbijanje trgovanja ljudima, prestaje se primjenjivati Nacionalni plana za suzbijanje trgovanja ljudima iz 2002. godine budući da je veliki dio njime predviđenih aktivnosti izvršen dok je izvršenje «trajnih» aktivnosti određeno Operativnim planom.

Za provedbu Nacionalnog programa za suzbijanje trgovanja ljudima od 2005. do 2008. nije potrebno osigurati dodatna sredstva u državnom proračunu.